

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ «ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»**

Хмельницький фаховий коледж

Циклова комісія соціально-економічних та загальноосвітніх дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор

Хмельницького фахового

коледжу Університету „Україна”

Ольга ПОЛЬОВИК

01 09 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 2.10 Інклюзивне суспільство

(шифр і назва навчальної дисципліни)

освітня програма Соціальна робота

(назва освітньої програми)

освітнього рівня фаховий молодший бакалавр

(назва освітнього рівня)

галузь знань I Охорона здоров'я та соціальне забезпечення

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність(ності) П10 Соціальна робота та консультування

(шифр і назва спеціальності(тей))

Спеціалізація(ї) _____

(назва спеціалізації)

інститут, філія, факультет, коледж Хмельницький фаховий коледж

(назва навчально-виховного підрозділу)

Вид дисципліни: обов'язкова

Обсяг, кредитів: 120/4

Форма підсумкового контролю: залік

Хмельницький 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни Інклюзивне суспільство

(назва навчальної дисципліни)

**для студентів за галуззю знань I Охорона здоров'я та соціальне забезпечення
спеціальністю I10 Соціальна робота та консультування**

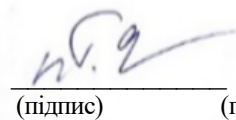
«28» серпня 2025 року – 47 с.

Розробники:**Чайковський Михайло Євгенович** – доктор педагогічних наук, професор**Добровіцька Олена Олександрівна** – кандидатка педагогічних наук, доцент,
викладач циклової комісії соціально-економічних та загальноосвітніх дисциплін**Викладач:****Добровіцька Олена Олександрівна** – кандидатка педагогічних наук, доцент,
викладач циклової комісії соціально-економічних та загальноосвітніх дисциплін**Робочу програму навчальної дисципліни розглянуто і затверджено на засіданні
циклової комісії соціально-економічних та загальноосвітніх дисциплін**

Протокол від „28” серпня 2025 року № 1

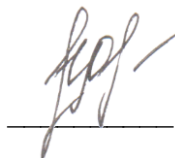
Голова циклової комісії
соціально-економічних та
загальноосвітніх дисциплін

„28” серпня 2025 року

Олександр ГАЛКО
(прізвище та ініціали)Робочу програму погоджено з керівником робочої групи з розробки та розвитку
ОПП «Соціальна робота» (2025 р.)

(назва освітньої програми)

„28” серпня 2025 року

Керівник робочої групи
з розробки та розвитку
ОПП «Соціальна робота»

Олена КОРАБЛЬОВА

ПРОЛОНГАЦІЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Навчальний рік	20__/20__	20__/20__	20__/20__	20__/20__
Дата засідання циклової комісії				
№ протоколу				
Підпис голови циклової комісії				

Матеріали до курсу розміщено на сайті Інтернет-підтримки освітнього процесу vo.uu.edu.ua/ за адресами: <https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=28403>

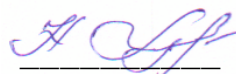
Робочу програму навчальної дисципліни перевірено
„01” вересня 2025 року

Завідувач відділу освітньої діяльності

Хмельницького фахового

коледжу Університету «Україна»

(підпис)

Наталія ЛУЦКЕВИЧ

(прізвище та ініціали)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній/освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Загальний обсяг кредитів 4	Галузь знань І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення	Вид дисципліни обов'язкова (загальноуніверситетська, обов'язкова чи за вибором здобувача освіти)	
Загальний обсяг годин – 120	Спеціальність І10 Соціальна робота та консультування		
Модулів –1	Спеціалізація немає	Вид дисципліни обов'язкова (загальноуніверситетська, обов'язкова чи за вибором здобувача освіти)	
Змістових модулів – 4			
Індивідуальне науково-дослідне завдання реферат	Мова викладання, навчання та оцінювання: українська	Рік підготовки:	
		2-й	2-й
		Семестр	
		4-й	4-й
Тижневих годин для денної форми здобуття освіти: аудиторних – 3 самостійної роботи – 5	Освітній ступінь: фаховий молодший бакалавр	Лекції	
		28 год	6 год
Практичні, семінарські			
14 год		4 год	
Частка аудиторних занять становить: для денної форми здобуття освіти – 35% для заочної форми здобуття освіти – 8,3%		Лабораторні	
		–	–
Самостійна робота			
78 год		110 год	
Індивідуальні завдання			
Вид семестрового контролю: залік			

Програма дисципліни виконується в повному обсязі незалежно від форми здобуття освіти.

Аудиторне навантаження заочної форми становить:

1-2 курси навчання ОС «бакалавр» і «молодший бакалавр», ОПС «фаховий молодший бакалавр» – 20% від аудиторного навантаження денної форми здобуття освіти;

3-4 курси ОС «бакалавр», 1-2 курси ОС «магістр» – 25% від аудиторного навантаження денної форми здобуття освіти.

Здобувачі освіти заочної форми мають виконати 100% програми дисципліни, тобто виконати всі практичні, лабораторні, контрольні роботи, заплановані програмою дисципліни, і прикріпити їх на платформу Інтернет-підтримки освітнього процесу Moodle, а теоретичний матеріал опанувати за наявними матеріалами до лекцій (за винятком вступної ознайомчої лекції). Під час сесії для заочної форми здобуття освіти проводять вступні лекції, консультації та контрольні заходи (заліки та іспити).

Задля підтримки здобувачів освіти заочної форми з метою набуття ними всіх запланованих освітньою програмою компетентностей і програмних результатів навчання університет надає додаткову можливість бажаним здобувачам освіти доєднатись за розкладом до аудиторних занять денної форми здобуття освіти.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни „Інклюзивне суспільство” є формування у майбутніх фахівців базових знань роботи з особами з інвалідністю та професійно-орієнтованого світогляду на проблеми інклюзії, підготовка до соціально-педагогічної діяльності у закладах освіти, соціально-реабілітаційних центрах, інклюзивно-ресурсних центрах і т.п.

Провідними **завданнями** дисципліни є:

- розкриття основних теоретичних положень інклюзії;
- обґрунтування провідних напрямів роботи з особами з інвалідністю в інклюзивному середовищі;
- ознайомлення з міжнародними документами та вітчизняним законодавчим забезпеченням освітніх прав людей з особливими освітніми потребами;
- уміння визначати та проєктувати архітектурну безбар’єрність;
- планування і організація навчальних та реабілітаційних заходів;
- володіння правилами спілкування, взаємодії та співпраці з особами з різними нозологіями;
- створення умов для навчання та реабілітації людей з інвалідністю.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ, ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- теоретичні аспекти основ інклюзії та ключові позиції інклюзивної освіти, основні причини, категорії, групи, моделі інвалідності;
- необхідність застосування поняття „особа з інвалідністю”, еволюцію ставлення до людей з інвалідністю;
- ознаки універсальної доступності;
- правила спілкування і співпраці з особами з інвалідністю;
- види реабілітації для людей з інвалідністю;
- основи жестової мови.

вміти:

- працювати з науковими літературними джерелами та законодавчою базою за темою інклюзії і осіб з інвалідністю;
- застосовувати знання з інклюзії у практичній діяльності;
- досліджувати об'єкти громадського призначення на визначення доступності;
- застосовувати правила спілкування з особами з інвалідністю;
- на базовому рівні виявляти вид реабілітації, якої потребує людина з інвалідністю;
- застосовувати мову жестів.

Рядок дисципліни в „Матриці відповідності загальних програмних компетентностей компонентам освітньої програми”

	ЗК 1	ЗК 2	ЗК 8
ОК.2.10.	+	+	+

Рядок дисципліни в „Матриці відповідності спеціальних (фахових) програмних компетентностей компонентам освітньої програми”

	СК 4	СК 7	СК 10	СК 12	СК 14	СК 15
ОК.2.10.	+	+	+	+	+	+

Рядок дисципліни в „Матриці забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентами освітньої програми”

ОК.2.10.	РН 5	РН 11	РН 12	РН 13	РН 17
	+	+	+	+	+

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Анотація дисципліни

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1.

Теоретичні аспекти основ інклюзії

Тема 1. *Інклюзивна освіта як сучасний соціально-педагогічний феномен.* Визначення понять „інтеграція” та „інклюзія”. Поняття „інвалідність”, ототожнення терміну „людина з особливими освітніми потребами” як „особа з інвалідністю”. Основні причини інвалідності, категорії та моделі, 3 групи інвалідності.

Тема 2. *Зарубіжний досвід впровадження інтегрованого та інклюзивного навчання.* Досвід впровадження інтегрованого та інклюзивного навчання за кордоном. Інклюзивна освіта в Україні.

Тема 3. *Еволюція ставлення до людей з інвалідністю*

Схема періодів розвитку ставлення до інвалідів у Західному суспільстві та в Україні. Періоди розвитку ставлення до інвалідів у Західному суспільстві: передіндустріальний, індустріальний, постіндустріальний та сучасний періоди. Зарубіжні досягнення в соціальній політиці за останні роки. Періоди розвитку ставлення суспільства до людей з особливими освітніми потребами в Україні: монастирський, медичний, лікувально-педагогічний та сучасний періоди. Особливості їх проходження.

Змістовий модуль 2

Нормативно-правова база забезпечення освітою осіб з інвалідністю

Тема 4. *Інституціональне середовище забезпечення освіти дітей та молоді з інвалідністю.* Міжнародні документи, що захищають і гарантують права людей з особливими освітніми потребами. Декларація ООН „Про права інвалідів”, Конвенція ООН „Про права дитини”, Загальна декларація „Про геном людини і права людини”. Законодавче забезпечення освітніх прав, реабілітації та соціального захисту людей з особливими освітніми потребами в Україні. Закон України „Про реабілітацію Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні”. Закон України „Про основи соціальної захищеності Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні”, Закон України „Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям з інвалідністю”.

Тема 5. *Державна типова та індивідуальна програми реабілітації осіб з інвалідністю.*

Мета, завдання та загальна спрямованість Державної типової програми реабілітації осіб з інвалідністю. Види і зміст гарантованих державою реабілітаційних послуг особам з інвалідністю незалежно від причини інвалідності. Об’єм додаткових реабілітаційних послуг особам з порушенням

опорно-рухового апарату, з вадами слуху, зору, при психічних захворюваннях та розумовій відсталості. Умови реалізації Державної типової програми реабілітації. Принципи формування та завдання індивідуальної програми реабілітації. Структура індивідуальної програми реабілітації, етапи її розробки.

Змістовий модуль 3.

Практичне застосування форм та методів роботи в інклюзивному середовищі

Тема 6. *Універсальна доступність освітнього закладу.* Ознаки універсальної доступності. Елементи доступності прилеглої території. Доступність всередині приміщення. Наявність інформаційних табло/піктограм. Поняття „універсальний дизайн”. Методика визначення доступності об’єкту громадського призначення для людей з особливими освітніми потребами.

Тема 7. *Правила спілкування і співпраці з особами з інвалідністю у закладі освіти.* Особливості соціальних контактів із особами з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому просторі. Особливості співпраці з особами з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому просторі.

Тема 8. *Основи жестової мови.* Жестова мова. Історія виникнення. Класифікація жестових мов. Українська жестова мова. Основні правила жестикуляції. Поради при спілкуванні з нечуючими людьми.

Тема 9. *Види реабілітації для людей з інвалідністю.* Медична та фізична реабілітації. Соціальна реабілітація. Психологічна реабілітація. Педагогічна реабілітація. Професійна реабілітація. Трудова реабілітація. Побутова реабілітація. Фізкультурно-спортивна реабілітація. Методи та засоби проведення реабілітації. Особливості проведення реабілітаційних заходів. Установи, що займаються реабілітацією.

Змістовий модуль 4.

Досвід впровадження інклюзивної освіти в Україні

Тема 10. *Досвід впровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх школах та центрах розвитку дитини.* Запровадження інклюзивного навчання у провідних школах. Досвід та перспективи розвитку інклюзії у ЗОШ. Підготовка фахівців. Практика застосування інклюзії у центрах розвитку дитини, інклюзивно-ресурсних центрах.

Тема 11. *Досвід впровадження інклюзії в Університеті „Україна”.* Впровадження інклюзивного навчання в Університеті „Україна”. Провідні структурні підрозділи університету. Соціально-педагогічна робота зі

студентами з особливими освітніми потребами. Медико-реабілітаційна складова освітнього процесу в закладі освіти.

Дисципліни, вивчення яких обов'язково передує цій дисципліні:
«Педагогіка», «Вступ до спеціальності», «Загальна теорія здоров'я», «Основи догляду за хворими та особами з інвалідністю», «Долікарська медична допомога».

Міжпредметні зв'язки: «Історія соціальної роботи», «Педагогіка», «Загальна психологія», «Соціологія».

4.2. Структура навчальної дисципліни

4.2.1. Тематичний план

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт														Форми роботи та методи контролю знань	
	денна форма							заочна форма								
	Усього	Аудиторна						с.р.	Усього	Аудиторна						с.р.
		у тому числі								у тому числі						
Л		Сем	пр	Лаб	інд	с.р.	Л			Сем	Пр	Лаб	Інд			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
Змістовий модуль 1.																
<i>Теоретичні аспекти основ інклюзії</i>																
Тема 1. Інклюзивна освіта як сучасний соціально-педагогічний феномен	10	2	2	-	-	-	6	10	2	2	-	-	-	6	АР: опитування СР: письмове завдання для самостійного опрацювання ІР: огляд додаткової літератури	
Тема 2. Зарубіжний досвід впровадження інтегрованого та інклюзивного навчання	8	2	-	-	-	-	6	8	-	-	-	-	-	8	АР: письмове опитування СР: завдання для самостійної роботи, робота на ПК ІР: огляд літератури	
Тема 3. Еволюція відношення до людей з інвалідністю	10	2	2	-	-	-	6	10	-	-	-	-	-	10	АР: письмове опитування, робота з презентаціями СР: завдання для самост. Опрацювання на ПК ІР: огляд електронних ресурсів	
Модульний контроль	2	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	2	комп'ютерне тестування	
Разом за змістовим модулем 1	30	6	4	-	-	-	20	30	2	2	-	-	-	26		
Змістовий модуль 2.																
<i>Нормативно-правова база забезпечення освітою осіб з інвалідністю</i>																
Тема 4.	8	2	2	-	-	-	4	8	2	1	-	-	-	5	АР: опитування	

Інституціональне середовище забезпечення освіти дітей та молоді з інвалідністю																	СР: письмове завдання для самостійного опрацювання ІР: огляд літератури
Тема 5. Державна типова та індивідуальна програми реабілітації осіб з інвалідністю	8	2	-	-	-	-	6	8	-	-	-	-	-	8			АР: письмове опитування СР: письмове завдання для самостійного опрацювання ІР: огляд електронних ресурсів
Модульний контроль	2	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	2			комп'ютерне тестування
Разом за змістовим модулем 2	18	4	2	-	-	-	12	18	2	1	-	-	-	15			
Змістовий модуль 3. <i>Практичне застосування форм та методів роботи в інклюзивному середовищі</i>																	
Тема 6. Універсальна доступність закладу освіти	10	2	2	-	-	-	6	10	-	-	-	-	-	10			АР: опитування СР: завдання для самостійного опрацювання ІР: робота з анкетой
Тема 7. Правила спілкування і співпраці з особами з інвалідністю у закладі освіти	10	4	2	-	-	-	4	10	1	1	-	-	-	8			АР: письмове опитування СР: завдання для самостійного опрацювання ІР: робота з літературними джерелами
Тема 8. Основи жестової мови	10	4	2	-	-	-	4	10	-	-	-	-	-	10			АР: практичне заняття, спілкування мовою жестів СР: вивчити жести ІР: робота з Інтернет
Тема 9. Види реабілітації для людей з інвалідністю	10	4	2	-	-	-	4	10	1	-	-	-	-	9			АР: письмове опитування СР: завдання для самостійного опрацювання ІР: робота з літературними джерелами
Модульний контроль	2	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	2			комп'ютерне тестування
Разом за змістовим модулем 3	42	14	8	-	-	-	20	42	2	1	-	-	-	39			
Змістовий модуль 4. <i>Досвід впровадження інклюзивної освіти в Україні</i>																	
Тема 10. Досвід впровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх	12	2	-	-	-	-	10	12	-	-	-	-	-	12			АР: опитування СР: завдання на ПК для самостійного опрацювання ІР: огляд літератури

школах та центрах розвитку дитини															
Тема 11. Досвід впровадження інклюзії в Університеті „Україна”	10	2	-	-	-	-	8	10	-	-	-	-	-	10	АР: опитування СР: завдання для самостійного опрацювання ІР: перегляд відео
Модульний контроль	2	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	2	
Разом за змістовим модулем 4	24	4	-	-	-	-	20	24	-	-	-	-	-	24	
Разом	114	28	14	-	-	-	72	114	6	4			-	104	
ІНДЗ	6	-	-	-	-	-	6	6	-	-	-	-	-	6	ІНДЗ: проектна робота
Усього годин (за семестр)	120	28	14	-	-	-	78	120	6	4	-	-	-	110	

4.2.2. Навчально-методична картка дисципліни „Інклюзивне суспільство”

Разом: 120 год, лекції – 28 год, семінарські заняття – 14 год, самостійна робота – 78 год.

Модулі	Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3						Змістовий модуль 4			
Назва модуля	<i>Теоретичні аспекти основ інклюзії</i>			<i>Нормативно-правова база забезпечення освітою осіб з інвалідністю</i>		<i>Практичне застосування форм та методів роботи в інклюзивному середовищі</i>						<i>Досвід впровадження інклюзивної освіти в Україні</i>			
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Теми лекцій	<i>Тема 1. Інклюзивна освіта як сучасний соціально-педагогічний феномен</i>	<i>Тема 2. Зарубіжний досвід впровадження інтегрованого та інклюзивного навчання</i>	<i>Тема 3. Еволюція ставлення до людей з інвалідністю</i>	<i>Тема 4. Інституціональне середовище забезпечення освіти дітей та молоді з інвалідністю</i>	<i>Тема 5. Державна типова та індивідуальна програми реабілітації осіб з інвалідністю</i>	<i>Тема 6. Універсальна доступність закладу освіти</i>	<i>Тема 7. Правила спілкування і співпраці з особами з інвалідністю у закладі освіти</i>		<i>Тема 8. Основи жестової мови</i>		<i>Тема 9. Види реабілітації для людей з інвалідністю</i>		<i>Тема 10. Досвід впровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх школах та центрах розвитку дітей</i>		<i>Тема 11. Досвід впровадження інклюзії в Університеті „Україна”</i>
Теми семінарських занять	<i>Тема 1. Інклюзивна освіта як сучасний соціально-педагогічний феномен</i>	–	<i>Тема 3. Еволюція ставлення до людей з інвалідністю</i>	<i>Тема 4. Інституціональне середовище забезпечення освіти дітей та молоді з інвалідністю</i>	–	<i>Тема 6. Універсальна доступність закладу освіти</i>	<i>Тема 7. Правила спілкування і співпраці з особами з інвалідністю у закладі освіти</i>		<i>Тема 8. Основи жестової мови</i>		<i>Тема 9. Види реабілітації для людей з інвалідністю</i>		–		<i>Тема 11. Досвід впровадження інклюзії в Університеті „Україна”</i>
	5 балів	–	5 балів	5 балів	–	5 балів	5 балів		5 балів		5 балів		–		–
Самостійна робота	9 балів			6 балів		12 балів						6 балів			
Модульні контролю	5 балів			5 балів		5 балів						5 балів			
<i>Всього балів</i>	24 бали			16 балів		37 балів						11 балів			
ІНДЗ	12 балів														
Підсумковий контроль	Залік														

4.3. Форми організації занять

4.3.1. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Інклюзивна освіта як сучасний соціально-педагогічний феномен	2
2.	Еволюція ставлення до людей з інвалідністю	2
3.	Інституціональне середовище забезпечення освіти дітей та молоді з інвалідністю	2
4.	Універсальна доступність закладу освіти	2
5.	Правила спілкування і співпраці з особами з інвалідністю у закладі освіти	2
6.	Основи жестової мови	2
7.	Види реабілітації для людей з інвалідністю	2
Всього:		14

Оцінка за теоретичний і практичний курс: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
54 – 60 та більше	<i>відмінно</i>	5	A	<i>відмінно</i>
45 – 53	<i>добре</i>	4	BC	<i>добре</i>
36 – 44	<i>задовільно</i>	3	DE	<i>задовільно</i>
21 – 35	<i>незадовільно</i>	2	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 20		2	F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

4.3.2. Індивідуальна навчально-дослідна робота (навчальний проєкт)

Індивідуальна навчально-дослідна робота (ІНДР) є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання студентами ІНДР прилюдним захистом навчального проєкту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу – це вид науково-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань

із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

- огляд літературних джерел з тематики (3 бали);
- виконання роботи за тематикою (3 бали);
- підготовка доповіді та захист роботи (7 балів);
- участь у науковій студентській конференції (5 балів);
- дослідження різноманітних питань та сучасних розробок з тематики дисципліни у вигляді реферату (12 балів).

Орієнтовна структура ІНДЗ – робота з мініпроектами за темами, дослідження об'єктів на доступність для людей з інвалідністю, розробка проекту інклюзивного закладу.

Індивідуальні завдання

<i>Вид ІНДЗ</i>	<i>Характеристика змісту ІНДЗ і вимог до виконання</i>
Студентський мініпроект	<i>Обрати тему мініпроекту:</i> Історія протезів. Історія виникнення білої тростини. Історія виникнення шрифту Брайля. Історія виникнення візка для пересування. Відомі особистості світу з інвалідністю. Відомі особистості України з інвалідністю. Історія виникнення жестової мови. Сучасні протези для спортсменів.
	<i>Опрацювати необхідну літературу, джерела, документи</i>
	<i>Оформити роботу згідно з вимогами та представити</i>
Дослідження об'єкта на доступність	<i>Обрати об'єкт громадського призначення</i>
	<i>Дослідити його на доступність для маломобільних груп населення</i>
	<i>Заповнити Анкету доступності та розробити презентацію з фото об'єкта</i>
	<i>Захистити роботу</i>
Проект інклюзивного закладу	<i>Розробити проект інклюзивного закладу</i>
	<i>Описати етапи створення</i>
	<i>Передбачити посади та обов'язки</i>
	<i>Врахувати особливості універсального дизайну та програмно-технічне забезпечення</i>
	<i>Представити роботу у слайдах</i>

Критерії оцінювання ІНДЗ

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Робота з літературними джерелами, їх оформлення	2 бал
2.	Оформлення матеріалу на ПК, дотримання правил форматування	2 бали
3.	Володіння матеріалом, термінами при захисті роботи	4 бали
4.	Творчий, креативний підхід, демонстрування фахових здібностей	4 бали
Разом		12 балів

Оцінка за ІНДЗ у вигляді реферату: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 10-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
10 – 12	Відмінно	5	A	Відмінно
7 – 9	Добре	4	BC	Добре
3 – 6	Задовільно	3	DE	задовільно
0 – 2	Незадовільно	2	FX	незадовільно з можливістю повторного виконання

Пропонується другий варіант ІНДЗ Тематика ІНДЗ

Робота виконується письмово в окремому зошиті, її обсяг визначається студентом індивідуально.

Варіант індивідуальної роботи визначається порядковим номером студента в академічному журналі групи.

Варіант 1.

Завдання для індивідуальної роботи

Завдання 1. Використовуючи взаємозв'язки між навчальними дисциплінами, (зокрема між «Державним правом зарубіжних країн», «Історією держави та права зарубіжних країн», «Правознавством»), підготувати історичну довідку про становлення науки про інвалідність у зарубіжних країнах.

Завдання 2. Дайте відповідь на питання: Чи вживає держава всіх необхідних заходів для забезпечення індивідуальної мобільності людей з інвалідністю, у тому числі шляхом:

- сприяння індивідуальній мобільності людей з інвалідністю в обраний ними спосіб, в обраний ними час за доступною ціною?
- полегшення доступу людей з інвалідністю до якісних засобів, що покращують мобільність?

- навчання людей з інвалідністю і персоналу, що працюють з ними, спеціальним навичкам мобільності?

- заохочення підприємств, що займаються виробництвом засобів, що полегшують мобільність, пристроїв та допоміжних технологій, до врахування всіх аспектів мобільності?

Завдання 3. Напишіть реферат на тему: «Інклюзивна освіта в демократичній державі».

Завдання 4. Напишіть повідомлення, есе, доповідь, реферат про людину з інвалідністю, яка проживає у Вашому населеному пункті.

Завдання 5. У спеціальному зошиті розпочніть роботу над складанням словника основних понять та термінів, наприклад:

Інклюзивна освіта – це ...

Особа з інвалідністю – це ...

Лінза інвалідності – це ...

Соціальна реабілітація – це ...

Державно-правовий захист – це ...

Варіант 2

Завдання для індивідуальної роботи

Завдання 1. Використовуючи навчальну та спеціальну літературу, визначіть та класифікуйте джерела щодо формування науки про інвалідність у світі і відобразьте це у вигляді схеми.

Завдання 2. Напишіть реферат на тему: «Правове забезпечення інклюзивної освіти в демократичній державі».

Завдання 3. Напишіть повідомлення, есе, доповідь, реферат про людину з інвалідністю, яка проживає у Вашому населеному пункті.

Завдання 4. Продовжіть поповнення словника новими поняттями та термінами, наприклад:

Соціальна програма – це ...

Соціальна модель інвалідності – це ...

Дискримінація – це ...

Конституційний закон – це ...

Свобода від дискримінації – це ...

Лінза інвалідності – це ...

Варіант 3.

Завдання для індивідуальної роботи

Завдання 1. Дайте відповідь на питання: Які дії застосовуються державою для забезпечення, щоб усі особи з усіма формами інвалідності користувались правом на свободу та особисту недоторканість і щоб ніхто не був позбавлений свободи за ознакою інвалідності?

Якими є законодавчі та інші дії, що застосовуються для забезпечення того, щоб люди з інвалідністю, позбавлені волі, забезпечувались необхідним розумним пристосуванням і користувались тими самими процесуальними

гарантіями, що й інші особи, для повного користування правами і свободами?

Завдання 2. Напишіть реферат на тему: «Роль різних суб'єктів суспільства у захисті прав людини з інвалідністю».

Завдання 3. Напишіть повідомлення, ессе, доповідь, реферат про людину з інвалідністю, яка проживає у Вашому населеному пункті.

Завдання 4. Продовжіть поповнення словника новими поняттями та термінами, наприклад:

Моральна модель – це ...

Соціальна ізоляція – це ...

Доступність – це ...

Соціальна інклюзія – це ...

Універсальний дизайн – це ...

Варіант 4.

Завдання для індивідуальної роботи

Завдання 1. Дайте відповідь на питання: Чи забезпечує держава дотримання права людини з інвалідністю на працю, яке включає в себе право на отримання можливості заробляти собі на життя працею, яку людина з інвалідністю вільно обрала або на яку вона вільно погодилась, в умовах, коли ринок праці та виробниче середовище є відкритим, інклюзивним і доступним для людей з інвалідністю?

Чи вживає держава належних заходів, спрямованих на:

- заборону дискримінації на підставі інвалідності стосовно всіх питань щодо прийняття на роботу, її збереження та умов праці?

- захист трудових прав людей з інвалідністю нарівні з іншими?

- надання людям з інвалідністю можливості ефективного доступу до загальних програм технічної та професійної орієнтації, служб працевлаштування, професійного навчання?

Завдання 2. Напишіть реферат на тему: «Реабілітаційна модель інвалідності».

Завдання 3. Наведіть приклад участі особи з інвалідністю в суспільно-політичному, культурному та економічному житті суспільства.

Завдання 4. Продовжіть поповнення словника новими поняттями та термінами, наприклад:

- Культурна модель інвалідності – це ...

- Концепція універсального дизайну – це ...

- Стандарти прав людини з інвалідністю – це ...

- Демократична держава – це ...

- Соціальна держава – це ...

Варіант 5.

Завдання для індивідуальної роботи

Завдання 1. Дайте відповідь на питання: Чи вживає держава належних заходів, щоб наділити людей з інвалідністю можливістю брати участь нарівні

з іншими у проведенні дозвілля і відпочинку та у спортивних заходах, в тому числі щодо:

- заохочення та пропаганди участі людей з інвалідністю у загальнопрофільних спортивних заходах?
- забезпечення для людей з інвалідністю можливості організовувати спортивні заходи спеціально для людей з інвалідністю?
- забезпечення доступу людей з інвалідністю до спортивних рекреаційних і оздоровчих об'єктів?
- забезпечення рівного доступу дітей з інвалідністю до участі в іграх, у проведенні дозвілля та відпочинку, включаючи заходи в рамках шкільної програми?
- забезпечення доступу людей з інвалідністю до послуг тих, хто займається організацією дозвілля, туризму, відпочинку і спортивних заходів?

Завдання 2. Напишіть реферат на тему: «Національна система захисту прав інвалідів в Україні».

Завдання 3. Наведіть приклад участі особи з інвалідністю в суспільно-політичному, культурному та економічному житті суспільства.

Завдання 4. Продовжіть поповнення словника новими поняттями та термінами, наприклад:

- Соціальна ізоляція – це ...
- Лінза інвалідності – це ...
- Британська модель інвалідності – це ...
- Культурна модель інвалідності – це...
- Шрифт Брайля – це ...

Варіант 6.

Завдання для індивідуальної роботи

Завдання 1. Дайте відповідь на питання: Чи забезпечує держава те, щоб люди з інвалідністю:

- мали доступ до творів культури в доступних форматах?
- мали доступ до перегляду телевізійних програм, фільмів, театральних вистав тощо в доступних форматах?
- мали доступ до закладів культури, відпочинку, спортивних споруд, пам'ятників та об'єктів, що мають загальнодержавне значення?

Чи вживає держава всіх належних заходів для того, щоб надати людям з інвалідністю можливість розвивати свій духовний, творчий та інтелектуальний потенціал?

Чи вживає держава всіх необхідних заходів для забезпечення того, щоб закони про інтелектуальну власність не ставали невинуватим чи дискримінаційним бар'єром для доступу людей з інвалідністю до творів культури?

Завдання 2. Напишіть реферат на тему: «Окремі стандарти прав людини з інвалідністю».

Завдання 3. Наведіть приклад участі особи з інвалідністю в суспільно-політичному, культурному та економічному житті суспільства.

Завдання 4. Продовжіть поповнення словника новими поняттями та термінами, наприклад:

- Доступність – це ...
- Універсальний дизайн – це ...
- Соціальна ізоляція – це ...
- Соціальна інклюзія – це ...
- Особа з інвалідністю – це ...

Варіант 7.

Завдання для індивідуальної роботи

Дайте відповідь на питання: Чи вживає держава належних кроків для реалізації людьми з інвалідністю права на достатній рівень життя, включаючи заходи щодо:

- забезпечення доступу до належних і недорогих послуг, пристроїв та іншої допомоги для задоволення потреб, пов'язаних з інвалідністю?
- забезпечення доступу людей з інвалідністю до програм соціального захисту?
- забезпечення доступу до програм державного житла?
- забезпечення доступу до пенсійних виплат і програм?

Завдання 2. Напишіть реферат на тему: «Законодавчо-нормативне забезпечення «доступності» для осіб з інвалідністю в Україні».

Завдання 3. Наведіть приклад участі особи з інвалідністю в суспільно-політичному, культурному та економічному житті суспільства.

Завдання 4. Продовжіть поповнення словника новими поняттями та термінами, наприклад:

- Благодійна модель інвалідності – це ...
- Медична модель інвалідності – це ...
- Лінза інвалідності – це ...
- Універсальний дизайн – це ...
- Стандарти прав людини з інвалідністю – це ...

Варіант 8.

Завдання для індивідуальної роботи

Дайте відповідь на питання: Чи забезпечує держава захист людей з інвалідністю нарівні з іншими від рабства та примусової чи обов'язкової праці?

Чи вживає держава необхідних заходів для забезпечення і заохочення права людей з інвалідністю на достатній рівень життя для них та їхніх сімей, що включає достатнє харчування, одяг і житло, а також безперервне покращення умов життя, без дискримінації на підставі інвалідності?

Завдання 2. Напишіть реферат на тему: «Концепція універсального дизайну – важливий інтегруючий елемент соціальної політики держави».

Завдання 3. Наведіть приклад участі особи з інвалідністю в суспільно-політичному, культурному та економічному житті суспільства.

Завдання 4. Продовжіть поповнення словника новими поняттями та термінами, наприклад:

- Дискримінація – це...
- Соціальна інклюзія – це ...
- Економічна модель інвалідності – це ...
- Реабілітаційна модель інвалідності – це ...
- Особа з інвалідністю – це ...

Варіант 9.

Завдання для індивідуальної роботи

Завдання 1.

Дайте відповідь на питання: Чи вживає держава заходів, спрямованих на надання людям з інвалідністю можливості засвоювати життєві та соціальні навички, включаючи:

- сприяння опануванню абетки Брайля, альтернативних шрифтів, а також навичок орієнтації і мобільності, сприяння підтримці з боку однолітків та наставництву?

- сприяння опануванню мови жестів та заохочення самотності нечуючих?

- забезпечення навчання осіб, зокрема, дітей, які мають обмежений зір, слух або зір і слух, за допомогою найбільш прийнятних мов і методів спілкування?

Чи вживає держава належних заходів для освіти спеціалістів і персоналу, які працюють з особами з інвалідністю на всіх рівнях системи освіти?

Чи забезпечує держава розумне пристосування для людей з інвалідністю з метою їх доступу до загальної вищої освіти, професійного навчання, освіти дорослих без дискримінації за ознакою інвалідності?

Завдання 2. Напишіть реферат на тему: «Засоби технічного забезпечення індивідуальної мобільності осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення».

Завдання 3. Наведіть приклад участі особи з інвалідністю в суспільно-політичному, культурному та економічному житті суспільства.

Завдання 4. Продовжіть поповнення словника новими поняттями та термінами, наприклад:

Соціальна ізоляція – це ...

Моральна модель благодійності – це ...

Правозахисна модель інвалідності – це ...

Милосердя – це ...

Доступність – це ...

Варіант 10.

Завдання для індивідуальної роботи

Завдання 1.

Дайте відповідь на питання: Чи забезпечує держава, щоб:

- люди з інвалідністю не виключалися із системи загальної освіти на підставі інвалідності, а діти з інвалідністю — із системи початкової або середньої освіти?

- люди з інвалідністю мали рівний з іншими доступ до інклюзивної, якісної і безкоштовної початкової і середньої освіти у місцях, де вони проживають?

- люди з інвалідністю отримували у системі освіти необхідну підтримку для полегшення їх ефективного навчання?

Чи вживає держава заходів, спрямованих на надання людям з інвалідністю можливості засвоювати життєві та соціальні навички, включаючи:

- сприяння опануванню абетки Брайля, альтернативних шрифтів, а також навичок орієнтації і мобільності, сприяння підтримці з боку однолітків та наставництву?

- сприяння опануванню мови жестів та заохочення самотності нечуючих?

- забезпечення навчання осіб, зокрема, дітей, які мають обмежений зір, слух або зір і слух, за допомогою найбільш прийнятних мов і методів спілкування?

Завдання 2. Напишіть реферат на тему: «Існуючі стереотипи щодо осіб з інвалідністю».

Завдання 3. Наведіть приклад участі особи з інвалідністю в суспільно-політичному, культурному та економічному житті суспільства.

Завдання 4. Продовжіть поповнення словника новими поняттями та термінами, наприклад:

Соціальна ізоляція – це ...

- Лінза інвалідності – це ...
- Дискримінація – це ...
- Милосердя – це ...
- Інклюзія – це...

4.3.3. Теми самостійної роботи здобувачів освіти

№	Назва теми	Години
1	Тема 1. Інклюзивна освіта як сучасний соціально-педагогічний феномен	6
2	Тема 2. Зарубіжний досвід впровадження інтегрованого та інклюзивного навчання	6
3	Тема 3. Еволюція ставлення до людей з інвалідністю	6
Модульний контроль		2
4	Тема 4. Інституціональне середовище забезпечення освіти	4

	дітей та молоді з інвалідністю	
5	Тема 5. Державна типова та індивідуальна програми реабілітації осіб з інвалідністю	6
Модульний контроль		2
9	Тема 6. Універсальна доступність закладу освіти	6
10	Тема 7. Правила спілкування і співпраці з особами з інвалідністю у закладі освіти	4
11	Тема 8. Основи жестової мови	4
12	Тема 9. Види реабілітації для людей з інвалідністю	4
Модульний контроль		2
13	Тема 10. Досвід впровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх школах та центрах розвитку дитини	10
14	Тема 11. Досвід впровадження інклюзії в Університеті „Україна”	8
Модульний контроль		2
ІНДЗ		6
Разом з дисципліни		78

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль 1. <i>Теоретичні аспекти основ інклюзії</i>			
Тема 1. Інклюзивна освіта як сучасний соціально-педагогічний феномен (6 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	9	I - II
Тема 2. Зарубіжний досвід впровадження інтегрованого та інклюзивного навчання (6 год)			III
Тема 3. Еволюція ставлення до людей з інвалідністю (6 год)			IV
Модульний контроль (2 год)	Тестування	5	
<i>Всього: 20 год</i>	<i>Всього балів:</i>	14	
Змістовий модуль 2. <i>Нормативно-правова база забезпечення освітою осіб з інвалідністю</i>			
Тема 4. Інституціональне середовище забезпечення освіти дітей та молоді з інвалідністю (4 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	6	V
Тема 5. Державна типова та індивідуальна програми реабілітації осіб з інвалідністю (6 год)			VI
Модульний контроль (2 год)	Тестування	5	
<i>Всього: 12 год</i>	<i>Всього балів:</i>	11	
Змістовий модуль 3. <i>Практичне застосування форм та методів роботи в інклюзивному середовищі</i>			

Тема 6. Універсальна доступність закладу освіти (6 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	12	VII
Тема 7. Правила спілкування і співпраці з особами з інвалідністю у закладі освіти (4 год)			VIII-IX
Тема 8. Основи жестової мови (4 год)			X-XI
Тема 9. Види реабілітації для людей з інвалідністю (4 год)			XII-XIII
Модульний контроль (2 год)	Тестування	5	
<i>Всього: 20 год</i>	<i>Всього балів:</i>	17	
Змістовий модуль 4.			
<i>Досвід впровадження інклюзивної освіти в Україні</i>			
Тема 10. Досвід впровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх школах та центрах розвитку дитини (10 год)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	6	XIV
Тема 11. Досвід впровадження інклюзії в Університеті „Україна” (8 год)			XV
Модульний контроль (2 год)	Тестування	5	
<i>Всього: 20 год</i>	<i>Всього балів:</i>	11	
Індивідуальна навчально-дослідна робота: 6 год	Проект	12	
<i>Разом: 78 год</i>	<i>Разом: 65 балів</i>		

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізувати проблеми впровадження інклюзії в Україні.
2. Охарактеризувати проблеми, з якими стикаються люди з особливими освітніми потребами.
3. Які, на вашу думку, існують шляхи впровадження інклюзії в Україні?
4. Що відбувається на сьогоднішньому етапі розвитку відношення до осіб з особливими освітніми потребами в Україні?
5. Розробити Індивідуальну програму реабілітації студента з інвалідністю.
6. Проаналізувати вітчизняні документи, на яких базується впровадження інклюзії.
7. Які основні завдання постають перед загальноосвітнім закладом щодо впровадження інклюзії?
8. За якими критеріями заклад визначається як інклюзивний?
9. У чому полягають відмінності методів навчання для дітей з особливими освітніми потребами?
10. Перерахувати протипоказання, за якими дитина з інвалідністю не може навчатися з іншими дітьми у ЗОШ.
11. У чому Ви вбачаєте першоджерела дискримінаційного відношення до людей з інвалідністю?
12. Провести аналіз законодавчих документів, які захищають права осіб з інвалідністю.
13. Проаналізувати відмінність педагога та асистента у школі.

14. Описати перспективи розвитку інклюзивної освіти у сучасному ЗВО.
15. Описати шляхи впровадження інклюзії у ЗВО.
16. Охарактеризувати сучасні програми розвитку інклюзії на місцевому рівні.
17. Провести пошук реабілітаційних центрів в області/місті, які надають педагогічну та соціальну реабілітації для дітей з інвалідністю.
18. Перерахувати установи, які займаються фізичною реабілітацією дітей та молоді з інвалідністю.
19. Хто є учасниками інклюзивного навчання?
20. Дати характеристику інклюзивній компетентності.
21. Назвати фізкультурно-спортивні центри реабілітації дітей та молоді з особливими освітніми потребами в області.
22. Особливості інклюзивного навчання в Україні.
23. Аналіз законодавчих документів України для молоді з особливими освітніми потребами.
24. Найперші законодавчі документи, що захищали людей з особливими освітніми потребами.
25. Особливості роботи центрів, що надають соціальну реабілітацію.
26. Реабілітаційні центри України, що надають медичну та фізичну реабілітацію для дітей з особливими освітніми потребами.
27. Інклюзивні школи як школи майбутнього чи сьогодні.
28. Особливості споруд із універсальним дизайном.
29. Проблеми побутової реабілітації як повсякденності для людей з особливими освітніми потребами.
30. Психологічна реабілітація для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.
31. Реабілітаційні заходи для дітей зі складнощами у навчанні.

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

5.1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації:

- *словесні*: лекція (традиційна, проблемна тощо) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (презентація PowerPoint), семінари, пояснення, розповідь, бесіда;
- *наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація;
- *практичні*: вправи.

2. *За логікою передачі і сприйняття навчальної інформації*: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. *За ступенем самостійності мислення*: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. *За ступенем керування навчальною діяльністю*: під керівництвом викладача; самостійна робота здобувачів освіти із книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

Методи викладання навчального матеріалу визначаються викладачем в залежності від виду занять, змісту теми, цілей і завдань, можливостей здобувачів освіти та часом, відведеним для вивчення теми.

В ході лекцій використовуються наступні методи:

- пояснювально-ілюстративна лекція включає усний виклад навчального матеріалу з ілюстрацією таблиць, слайдів, роздаткового матеріалу, з використанням ТЗН.

- лекція з елементами бесіди, яка включає усний виклад навчального матеріалу, великого за обсягом, складного за логічною побудовою у якому застосовується питально-відповідальний метод навчання з використанням ілюстративного матеріалу.

- проблемна лекція спрямована на розвиток логічного мислення здобувачів освіти, коли при читанні лекції перед студентами формулюється проблема для самостійного осмислення того, що далі розкривається викладачем; у ході лекції студентам може видаватися надрукований роздавальний матеріал або здійснюватися показ таблиць, слайдів, які допомагають студентам у вирішенні поставленої проблеми.

В ході семінарських занять застосовуються наступні методи:

- семінарське заняття організовується у формі доповідей і обговорень. Увага здобувачів освіти зосереджена висвітленні матеріалу з наданням інформації про нові наукові розробки.

- репродуктивний метод застосовується при проведенні підсумкового семінару з змістового модуля з використанням тестового контролю у ІКЦ.

5.2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

Під час викладання навчальної дисципліни «Інклюзивне суспільство» застосовуються наступні методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти:

1. Метод створення ситуації новизни навчального матеріалу – надання нових фактів та самостійний їх пошук створює відчуття збагачення знаннями спонукає здобувачів освіти до самовдосконалення.

2 Метод опори на життєвий досвід здобувачів освіти – використання викладачем у навчальному процесі життєвого досвіду здобувачів освіти – фактів, явищ, які вони спостерігали в житті, або в яких самі брали участь.

3.Метод емоційно-морального стимулювання – включення у зміст навчання моральних ситуацій прикладів з життя.

4.Метод зацікавлення – реалізується за допомогою цікавих прикладів, парадоксальних фактів (цікаві аналогії, проблемні запитання, досліді).

5.Метод емоційного сплеску та заохочення – підтримка, підбадьорювання, заохочення; педагог має демонструвати своє прагнення допомогти студенту, бути впевненим у його силах та здібностях.

6.Метод пізнавальних ігор:

-*ділова гра* – діалог на професійному рівні, в якому відбуваються зіткнення різних думок, пропозицій, і взаємна критика гіпотез. Їх обґрунтування, що призводить до появи нових знань і уявлень;

-*рольова гра* – імпровізоване розігрування заданої ситуації;

- *інтерактивна гра* – метод навчання, заснований на досвіді, отриманому в результаті спеціально організованої соціальної взаємодії учасників з метою зміни індивідуальної моделі поведінки;

- *симуляція* – метод навчання, який моделює обмежені в часі, конкретні життєві ситуації, результат яких залежить від поведінки учасників процесу взаємодії.

5.3. Інклюзивні методи навчання

1. Методи формування свідомості: бесіда, диспут, лекція, приклад, пояснення, переконання.

2. Метод організації діяльності та формування суспільної поведінки особистості: вправи, привчання, виховні ситуації, приклад.

3. Методи мотивації та стимулювання: вимога, громадська думка. Неприпустимо застосовувати в інклюзивному вихованні методи емоційного стимулювання – змагання, заохочення, переконання.

4. Метод самовиховання: самопізнання, самооцінювання, саморегуляція.

5. Методи соціально-психологічної допомоги: психологічне консультування, аутотренінг, стимуляційні ігри.

6. Спеціальні методи: патронат, супровід, тренінг, медіація.

7. Спеціальні методи педагогічної корекції, які варто використовувати для цілеспрямованого виправлення поведінки або інших порушень, викликаних спільною причиною. До спеціальних методів

корекційної роботи належать: суб'єктивно-прагматичний метод, метод заміщення, метод «вибуху», метод природних наслідків і трудовий метод.

Методика навчання (як система) – організований набір методів, прийомів, засобів і форм навчання, який використовується для досягнення освітніх цілей.

Методика є структурованим застосуванням методів – організоване використання різних методів і прийомів, яке обумовлено специфікою освітнього процесу або діяльності. Вона описує як саме, в якій послідовності і в яких умовах застосовуються певні методи для досягнення результату.

– Методика навчання може включати в себе різні методи, стратегії, підходи, засоби навчання (аудіовізуальні матеріали, інтернет-ресурси, дидактичні ігри тощо) і системи організації роботи (до прикладу: поетапне вивчення лексики, розвиток навичок письмового та усного мовлення).

– Методика викладання навчальної дисципліни – вибір викладачем та застосування методів для ефективного засвоєння матеріалу здобувачами освіти.

Методика навчання для здобувачів освіти з порушеннями здоров'я має важливі відмінності, які враховують індивідуальні потреби кожного типу порушень і передбачає модифікацію форм роботи та типів завдань для таких здобувачів освіти.

Кожен тип інвалідності має свої специфічні потреби, і тому підхід до навчання має бути адаптованим, щоб забезпечити максимальну ефективність для здобувачів освіти. Враховуючи різні види порушень (порушення слуху, зору, рухової активності, когнітивні порушення тощо), методика вивчення буде різною. Використання адаптованих технологій, інклюзивних методів та індивідуальних підходів дозволяє забезпечити ефективне навчання для всіх здобувачів освіти, незалежно від типу інвалідності.

Методика навчання для здобувачів освіти з порушеннями слуху

Для здобувачів освіти з порушеннями слуху основним викликом є відсутність або обмеження слухового сприйняття, що може ускладнити процес вивчення мови через усне спілкування та аудіоматеріали. Адаптованими методиками є:

Жестова мова: Якщо здобувач освіти має порушення слуху та використовує жестову мову як основний засіб комунікації, то вивчення дисципліни проводиться через переклад на жестову мову (із залученням відповідного спеціаліста чи фрагментів відео із дублюючим перекладом на жестову мову), зокрема для усного компоненту. Програми з навчання для таких здобувачів освіти можуть включати використання перекладачів жестової мови під час лекцій.

Субтитри: Всі відеоматеріали, які використовуються на заняттях (фільми, навчальні відео), мають субтитри, що дозволяє здобувачам освіти з порушеннями слуху ознайомлюватися з мовними структурами та словником.

Адаптовані навчальні матеріали: Використання візуальних методів, таких як ілюстрації, діаграми, картки з лексикою, допомагає краще засвоювати матеріал. Також створюються текстові файли або аудіоматеріали з субтитрами для покращення розуміння контексту.

Практика усного мовлення через письмове спілкування: Оскільки здобувачі освіти не чуять мовлення, замість усної практики для такої категорії здобувачів освіти фокусується увага на письмових завданнях, інтерактивних тестах і вправах, що включають роботу з текстами (письмові відповіді, розпізнавання лексики та граматики через текст).

Методика навчання для здобувачів освіти з порушеннями зору

У здобувачів освіти з порушеннями зору основною проблемою є труднощі з візуальним сприйняттям інформації, тому методика навчання адаптована до аудіо- та тактильних матеріалів.

Технології для читання з екрану: Використання програм для читання з екрану, таких як JAWS або NVDA, дозволяє здобувачам освіти з порушеннями зору слухати текстовий матеріал. Це забезпечує доступ до електронних підручників, презентацій та інших навчальних ресурсів.

Адаптація навчальних матеріалів: Усі текстові матеріали надаються у форматі для читання з екрану або у шрифті Брайля. Це дає можливість здобувачам освіти не тільки читати, але й активно працювати з навчальними матеріалами.

Озвучення текстів: Використання спеціальних додатків для озвучування текстів або аудіокниг допомагає здобувачам освіти вивчати нові слова та фрази на слух, а також слухати приклади правильного вимовляння.

Аудіовізуальні завдання: Для таких здобувачів освіти використовуються аудіовправи, зокрема з вимови та слухової практики. Це дозволяє розвивати навички аудіювання та вимови, хоча й без візуального сприйняття.

Інтерактивні вправи на слух: Заняття включають завдання, орієнтовані на слухове сприйняття мови (завдання на розпізнавання вимови, на відмінності в інтонації, акценті тощо).

Методика навчання для здобувачів освіти з порушеннями опорно-рухового апарату

Здобувачі освіти з порушеннями опорно-рухового апарату, як правило, мають фізичні обмеження, які можуть вплинути на їхню здатність використовувати традиційні навчальні засоби, але їхні когнітивні та мовні навички, як правило, не порушені. З цією метою освітній процес відповідно адаптований для зручності та доступності.

Онлайн-навчання та доступ до цифрових матеріалів: Онлайн платформи дозволяють здобувачам освіти з порушеннями опорно-рухового апарату навчатися без необхідності фізичного перебування в аудиторії, а також допомагають уникнути труднощів із переміщенням.

Інтерфейси з підтримкою доступу: Використання програмного забезпечення та навчальних платформ, що підтримують голосові команди або дають можливість здійснювати навчання за допомогою спеціальних пристроїв для вводу (як-от пристрої для управління комп'ютером через рухи очей чи голови).

Адаптація завдань для письмових відповідей: Враховуючи фізичні обмеження, здобувачі освіти можуть використовувати голосові помічники для виконання завдань або адаптовані клавіатури та інші технології для зручного введення тексту. Також враховується обсяг письмових завдань та швидкість проходження онлайн тестів, написання підсумкових робіт.

Методика навчання для здобувачів освіти з когнітивними порушеннями

Когнітивні порушення можуть включати труднощі з пам'яттю, увагою, сприйняттям інформації. Здобувачі освіти з такими порушеннями потребують адаптованих методик навчання, щоб забезпечити доступність матеріалу та поступове засвоєння нової інформації.

Розбиття матеріалу на малі блоки: Заняття структуруються (матеріал поділяється на малі частини), що дозволяє легше засвоювати інформацію та допомагає зберігати увагу на кожному етапі навчання.

Часті повторення та практичні вправи: Регулярне повторення пройденого матеріалу, використовуючи ігрові методи чи інші інтерактивні вправи.

Візуальні допоміжні засоби: Використання карток із лексикою, діаграм, малюнків допомагає здобувачам освіти з когнітивними порушеннями краще засвоювати мову.

Мультисенсорні підходи: Для здобувачів освіти з когнітивними порушеннями використовуються різні сенсорні канали (слух, зір, дотик), щоб стимулювати запам'ятовування та розуміння.

Методика навчання для здобувачів освіти із психічними порушеннями

Психічні порушення можуть включати депресії, тривожні розлади, посттравматичний стресовий синдром тощо, які можуть негативно впливати на здатність до концентрації, мотивацію та емоційний стан під час навчання.

Індивідуальний підхід: здобувачі освіти з психічними порушеннями потребують більш гнучкого підходу, наприклад, менших навантажень, частих перерв або персоналізованих уроків.

Підтримка в навчанні через терапевтичні методи: Залучення психологів або консультантів до освітнього процесу допомагає здобувачам освіти подолати емоційні труднощі.

Створення безпечного та підтримуючого середовища: Створення атмосфери довіри та підтримки, де здобувач освіти може вільно звернутися за допомогою або адаптувати темп навчання до своїх потреб.

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Навчальна дисципліна оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Вона складається з трьох змістових модулів.

Результати навчальної діяльності здобувачів освіти оцінюються за 100-бальною шкалою в кожному семестрі окремо.

За результатами поточного, модульного та семестрового контролів виставляється підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS.

Модульний контроль: кількість балів, які необхідні для отримання відповідної оцінки за кожен змістовий модуль упродовж семестру.

Семестровий (підсумковий) контроль: виставлення семестрової оцінки студентам, які опрацювали теоретичні теми, практично засвоїли їх і мають позитивні результати, набрали необхідну кількість балів.

Загальні критерії оцінювання успішності здобувачів освіти, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано в таблиці нижче.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу здобувача освіти на семінарських, практичних, лабораторних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує здобувач освіти за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях.

Модульний контроль знань здобувачів освіти здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти

Оцінка	Критерії оцінювання
<i>«відмінно»</i>	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності в розумінні і творчому

	використанні набутих знань та умінь.
«добре»	Ставиться за вияв здобувачем освіти повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді здобувача освіти наявні незначні помилки.
«задовільно»	Ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхневу обізнаність із основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою. Можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але здобувач освіти спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	Виставляється здобувачу освіти, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхнева, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться здобувачеві освіти, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення закладу освіти без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
		екзамен	залік		
90 – 100	<i>відмінно</i>	5	зараховано	A	<i>відмінно</i>
82 – 89	<i>добре</i>	4		B	<i>добре (дуже добре)</i>
75 – 81	<i>добре</i>	4		C	<i>добре</i>
64 – 74	<i>задовільно</i>	3		D	<i>задовільно</i>
60 – 63	<i>задовільно</i>	3		E	<i>задовільно (достатньо)</i>
35 – 59	<i>незадовільно</i>	2	не зараховано	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 34	<i>незадовільно</i>	2		F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

6.2. Система оцінювання роботи здобувачів освіти упродовж семестру

Вид діяльності здобувачів освіти	Максимальна кількість балів за одиницю	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3		Змістовий модуль 4	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
I. Обов'язкові									

1.1. Відвідування лекцій	-	3	-	2	-	7	-	3	-	
1.2. Робота на семінарському занятті	5	2	10	1	5	4	20	1	5	
1.3. Виконання завдань для самостійної роботи	3	3	9	2	6	4	12	2	6	
1.4. Виконання модульної роботи	5	1	5	1	5	1	5	1	5	
Разом			24		11		37		11	
Максимальна кількість балів за обов'язкові види роботи: 88										
II. Вибіркові										
Виконання завдань для самостійного опрацювання (за вибором студента не більше 12 балів)										
2.1. Огляд літературних джерел з тематики										3
2.2. Виконання роботи за тематикою										3
2.3. Підготовка доповіді та захист роботи										7
2.4. Участь у науковій студентській конференції										10
2.5. Дослідження різноманітних питань та сучасних розробок з тематики дисципліни у вигляді реферату										12
Разом										12
Максимальна кількість балів за вибіркові види роботи: 12										
Всього балів за курс: 100										

7. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

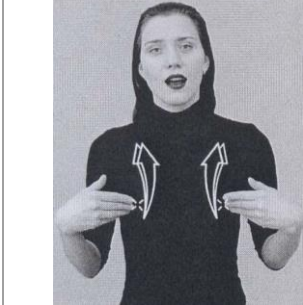
тестові запитання

1	... дизайн у сфері освіти – дизайн предметів, навколишнього середовища, освітніх програм та послуг, що забезпечує їх максимальну придатність для використання всіма особами без необхідної адаптації чи спеціального дизайну (закон України „Про освіту”) (з великої літери).
2	... – система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників (закон України „Про освіту”).
	1. Інклюзивне навчання
	2. Толерантне навчання
	3. Спеціальне навчання
	4. Загальноосвітнє навчання
3	Інклюзивне освітнє середовище – сукупність умов, способів і засобів їх реалізації для ... навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей (закон України „Про освіту”).
	1. окремого
	2. особливого
	3. спільного
	4. індивідуального
4	... – особа зі стійким розладом функцій рганізму, що при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження її життєдіяльності, внаслідок чого держава зобов'язана створити умови для реалізації нею прав нарівні з іншими громадянами та забезпечити її соціальний захист (закон України „Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні”) (з великої літери).
5	... – особа віком до 18 років (повноліття) зі стійким розладом функцій організму, що при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження її життєдіяльності, внаслідок чого держава зобов'язана створити умови для реалізації нею прав нарівні з іншими громадянами та забезпечити її соціальний захист (закон України „Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні”) (з великої літери).
6	... – міра втрати здоров'я у зв'язку із захворюванням, травмою (її наслідками) або вродженими вадами, що при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження життєдіяльності особи, внаслідок чого держава зобов'язана створити умови для реалізації нею прав нарівні з іншими громадянами та забезпечити її соціальний захист (закон України „Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні”).
	1. Захворювання
	2. Інвалідність
	3. Травматизація
	4. Втрата здоров'я
7	Особа віком до 18 років (повноліття) зі стійким розладом функцій організму, що при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження її життєдіяльності, внаслідок чого держава зобов'язана створити умови для реалізації нею прав нарівні з іншими громадянами та забезпечити її соціальний захист(закон України „Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні”).
	1. дитина із захворюваннями

	2. підліток з інвалідністю
	3. школяр з інвалідністю
	4. дитина з інвалідністю
8	... – визначення на основі комплексного обстеження усіх систем організму конкретної особи міри втрати здоров'я, ступеня обмеження її життєдіяльності, викликаного стійким розладом функцій організму, групи інвалідності, причини і часу її настання, а також рекомендацій щодо можливих для особи за станом здоров'я видів трудової діяльності та умов праці, потреби у сторонньому догляді, відповідних видів санаторно-курортного лікування і соціального захисту для найповнішого відновлення усіх функцій життєдіяльності особи (закон України „Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні”).
	1. Медико-соціальна експертиза
	2. Медико-психологічна експертиза
	3. Медико-фізична експертиза
	4. Комплексна експертиза
9	... – система заходів, спрямованих на опанування особою знань та навичок, необхідних для її незалежного проживання в соціальному середовищі: усвідомлення своїх можливостей та обмежень, соціальних ролей, розуміння прав та обов'язків, уміння здійснювати самообслуговування (закон України „Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні”).
	1. Абілітація
	2. Адаптація
	3. Реабілітація
	4. Соціалізація
10	... – система медичних, психологічних, педагогічних, фізичних, професійних, трудових, фізкультурно-спортивних, соціально-побутових заходів, спрямованих на надання особам допомоги у відновленні та компенсації порушених або втрачених функцій організму для досягнення і підтримання соціальної та матеріальної незалежності, трудової адаптації та інтеграції в суспільство, а також забезпечення осіб з інвалідністю технічними та іншими засобами реабілітації і виробами медичного призначення (закон України „Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні”).
	1. Абілітація
	2. Адаптація
	3. Реабілітація
	4. Соціалізація
11	Виберіть із запропонованого переліку Міжнародні документи, що відображають права людей з інвалідністю.
	1. „Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам”
	2. „Про права осіб з інвалідністю”
	3. „Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для осіб з інвалідністю,,
	4. „Про пенсійне забезпечення”
	5. „Про геном людини і права людини”
	6. „Про державну допомогу сім'ям з дітьми”

12	Впорядкуйте періоди розвитку практики соціальної допомоги людям з інвалідністю в Україні.
	1. Монастирський
	2. Медичний
	3. Лікувально-педагогічний
	4. Інтеграції в суспільство
13	В якому з періодів розвитку відношення до осіб з інвалідністю в Західному суспільстві йдеться про кардинальні зміни відношення суспільства до осіб з інвалідністю? (назва періоду) (з великої літери).
14	В якому періоді розвитку відношення до осіб з інвалідністю в Західному суспільстві робляться спроби навчати дітей-інвалідів? (з великої літери).
15	В якому періоді розвитку відношення до людей з інвалідністю в Україні запроваджується спеціальна освіта для осіб з інвалідністю? (з великої літери).
16	В якому періоді відбувається диференціація системи фахової освіти і перехід до восьми типів спецшкіл (Україна)?
	1. медичний
	2. монастирський
	3. сучасний
	4. лікувально-педагогічний
17	В якому з періодів (у Західному суспільстві) йдеться про гарантування освіти всім дітям відповідно до їхніх потреб і здібностей?
	1. Першому
	2. Другому
	3. Третьому
	4. Четвертому
18	Який період (у Західному суспільстві) характеризується даними ознаками: під час боротьби церкви з ересю інквізиція оголошує осіб із грубими фізичними і психічними недоліками ворогами; сприйняття людей з вадами як „аномальних”; перші спроби індивідуального навчання людей із психосоматичними захворюваннями?
	1. Другий
	2. Перший
	3. Третій
	4. Четвертий
19	Який дизайн предметів, середовища, програм та послуг покликаний зробити їх максимально можливою мірою придатними для використання для всіх людей без необхідності адаптації чи спеціального дизайну?
	1. Комфортний
	2. Індивідуальний
	3. Універсальний
	4. Зручний
20	Впорядкуйте терміни з їх графічним представленням

	1. ексклюзія 2. інклюзія 3. інтеграція 4. сегрегація
21	Оберіть елементи, які притаманні універсальному дизайну.
	2. наявність пандусів
	3. прозорі двері
	4. наявність підйомників
	5. контрасні розмітки
	6. зрозумілі інформаційні табло
22	Оберіть слова і поняття, які не створюють стереотипи щодо особи з інвалідністю.
	1. Людина з особливими освітніми потребами
	2. Неповносправна людина
	3. Людина з інвалідністю
	4. Глуха людина
	5. Дцпешна людина
23	... – різновид дискримінації, який полягає у фактичному чи юридичному відокремленні в межах одного суспільства тих суспільних груп, які вирізняються за расовими, гендерними, соціальними, релігійними, мовними чи іншими ознаками, та в подальшому законодавчому обмеженні їхніх прав (<i>з великої літери</i>).
	1. Апартеїд
	2. Інтеграція
	3. Ексклюзія
	4. Сегрегація
24	Заклад освіти, що реалізовує інклюзивні підходи, надаючи можливість усім тим, хто навчається, а також досвід, який сприяє подоланню упереджень і дискримінації, формуванню позитивного ставлення до тих, хто відрізняється, називається
	1. вищий
	2. універсальний
	3. інклюзивний
	4. загальноосвітній
	5. професійний
25	Згідно з Саламанкською декларацією та Рамкою дій щодо освіти осіб з особливими освітніми потребами (1994 р.) „Зарахування дітей у спеціальні школи або у спеціальні класи, або секції в рамках будь-якої школи на постійній основі має бути ..., рекомендованим тільки у тих рідкісних випадках, коли абсолютно очевидним є те, що навчання у звичайних класах не здатне задовольнити освітні чи соціальні потреби будь-якої дитини або якщо це необхідно для благополуччя цієї дитини чи інших дітей”.

26	Згідно з Саламанкською декларацією та Рамкою щодо освіти осіб з особливими освітніми потребами (1994 р.) які заклади з інклюзивною орієнтацією є найбільш ефективними засобами боротьби із дискримінаційним ставленням, створення привітної атмосфери в громадах, побудови інклюзивного суспільства і забезпечення освіти для всіх; крім того, вони забезпечують ефективну освіту для більшості дітей та підвищують ефективність, а також ефективність витрат усієї системи освіти?
	1. Звичайні школи
	2. Дошкільні заклади
	3. Реабілітаційно-ресурсні заклади
	4. Заклади розвитку дитини
27	Як називається рельєфно-крапковий шрифт для написання і читання людьми з вадами зору?
	1. Шрифт Брайля
	2. Шрифт Нобеля
	3. Шрифт Морзе
	4. Шрифт Брауна
28	<p>Що означає жест?</p>
	1. Увага
	2. Дякую
	3. Думаю
	4. Повторення
29	<p>Що означає жест?</p>
	1. Дякую
	2. Вітаю
	3. Чекаю
	4. Підіймаюсь
30	Що означає жест?

	1. Повинен
	2. Будь уважний
	3. Помилка
	4. Що?

Питання до заліку з дисципліни

1. Охарактеризуйте поняття „інклюзія”.
2. Порівняйте поняття „інтеграція” та „інклюзія”.
3. У чому переваги інклюзивної освіти?
4. Назвіть перешкоди впровадження інклюзивної освіти.
5. Перерахуйте складові ефективності інклюзивної освіти.
6. Які існують стереотипи інклюзивного навчання у загальноосвітній школі/ЗВО?
7. Розкрийте поняття „інвалідність”, „особа з інвалідністю”, „дитина з інвалідністю”.
8. Назвіть і дайте характеристику моделям інвалідності (медична, соціальна).
9. Назвіть міжнародні документи, що захищають права людей з інвалідністю.
10. В яких вітчизняних документах йдеться про захист прав людей з інвалідністю?
11. Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти в Україні.
12. Еволюція відношення до людей з інвалідністю у західному суспільстві.
13. Еволюція відношення до людей з інвалідністю в Україні.
14. Досвід впровадження інклюзивної освіти за кордоном.
15. Досвід впровадження інклюзивної освіти в Україні.
16. Охарактеризуйте заклади, в яких впроваджується інклюзивна освіта (Україна)?
17. Чи готова, на вашу думку, загальноосвітня школа до впровадження інклюзії?
18. Види реабілітації. Дайте характеристику.
19. Фізична реабілітація. Методи та засоби фізичної реабілітації.
20. Педагогічна реабілітація. Хто є основним об’єктом педагогічної реабілітації?
21. Психологічна реабілітація. Методи психологічної реабілітації.
22. Соціальна реабілітація. Методи та засоби.

23. Що таке універсальний дизайн?
24. Назвіть ознаки універсального дизайну закладу освіти.
25. Дайте характеристику доступності середовища.
26. Назвіть правила спілкування та поводження з людиною (школярем, студентом) з вадами слуху.
27. Яких правил варто дотримуватися при спілкуванні з людиною на візку?
28. Назвіть правила спілкування та поводження з людиною (школярем, студентом) з вадами зору.
29. Інклюзивна компетентність як складова професійної компетентності фахівця.
30. Опишіть шляхи впровадження інклюзивного навчання у закладах освіти.
31. Сучасні реабілітаційні засоби і прилади: компенсаторні і допоміжні.
32. Засоби технічного забезпечення індивідуальної мобільності осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення.
33. Особливості організації універсального дизайну в побуті, сфері зайнятості, рекреації.
34. Критерії організації безбар'єрного архітектурного середовища.
35. Основні вимоги до організації безпеки і безпечного оточуючого середовища.
36. Система допомоги, супроводу і взаємопідтримки в системі безбар'єрної доступності.
37. Громадянське суспільство, соціальна політика та проблеми інвалідності.
38. Дискримінація людей за різними ознаками.
39. Історія становлення систем соціальної опіки людей з недугом: філантропія і милосердя.
40. Всесвітня програма дій відносно людей з інвалідністю.
41. Порядок встановлення інвалідності в Україні.
42. Групи інвалідності.
43. Особливості доступності для маломобільних груп населення у транспорті.
44. Особливості організації доступності оточуючого середовища для людей з порушенням зору.
45. Сучасні реабілітаційні засоби і прилади: компенсаторні і допоміжні.
46. Засоби технічного забезпечення індивідуальної мобільності осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення.
47. Складові і зміст соціальної інтеграції людей з інвалідністю у суспільстві.
48. Соціальні проекти і програми громадських організацій людей з інвалідністю в Україні.
49. Сучасний стан справ в Україні та реальність життя для людей з інвалідністю.
50. Охарактеризуйте Ваш освітній осередок як установу, що має реальні можливості для надання послуг людям з інвалідністю.

Розподіл балів, які отримують здобувачів освіти

Поточне тестування та самостійна робота																Залік	Сума не > 100
Модуль 1							Модуль 2										
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3					Змістовий модуль 4					
T1	T2	T3	МК1	T4	T5	МК2	T6	T7	T8	T9	МК ₃	T10	T11	МК 4	ІНДЗ		
8	3	8	5	8	3	5	8	8	8	8	5	3	3	5	12		

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

МК – модульний контроль

*- залік складається у випадку, коли здобувач освіти не набрав необхідну кількість балів для автоматичного заліку, або ж хоче підвищити свій бал.

8. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- Опорний конспект лекцій.
- Набір схем за тематикою.
- Художні та документальні фільми.
- Комп'ютери.
- Мультимедійний проєктор.
- Мережа Інтернет.
- Комплекс відеопрезентацій.

8.1. Навчально-методичні аудіо- і відеоматеріали, у т.ч. для здобувачів освіти з інвалідністю

Відеоматеріали, рекомендовані для перегляду:

<i>Назва фільму</i>	<i>Режисер</i>	<i>Тривалість</i>
д/ф „Діти світла (Діти Індиго)” (2006 р.)	Валерій Шатін	01:02
д/ф „Інші діти” (2012 р.)	Автори: Леся Іванова, Людмила Кушнір	00:26
д/ф „Король каліка” (1999 р.)	Уїлльям А.Уайтфорд	00:39
д/ф „Клеймо” (2011 р.)	Ольга Арлаускас	00:26
д/ф „Свідोцтво Ніка” 2000 р.		00:37
д/ф „Нік Вуйчич. Вся правда про життя героя” 2018 р.		00:10
д/ф „Українсько-канадський проєкт „Інклюзивна освіта” (2011 р.)		00:25
д/ф „Як метелик” (2011 р.) (Польща)	Ева Пієта	00:29
х/ф „Клас корекції” (2014 р.)	Іван Твердовський	01:28
х/ф „Темпл Грандин” (2010 р.)	Мік Джексон	01:43
х/ф „Людина дощу” (1988 р.)	Баррі Левінсон	02:13
х/ф „Хокінг” (2004 р.)	Філіп Мартін	01:30
х/ф „1+1” (2011 р.)	Олів'є Накаш	01:52

Для інклюзивного навчання:

- методики диференційованого підходу до процесу навчання й оцінювання знань, умінь і здібностей здобувачів освіти з інвалідністю;
- дистанційні програми навчання для здобувачів освіти із проблемами слуху і порушеннями опорно-рухового апарату.
- спеціалізовані комп'ютерні програми для навчання осіб з інвалідністю;

- забезпечення осіб із проблемами зору спеціальною літературою: книгами, підручниками, навчальними посібниками, журналами, надрукованими шрифтом Брайля та укрупненим шрифтом, і звуковими комп'ютерними програмами;

- наявність аудіовізуальних засобів навчання, спеціальної навчально-методичної літератури в електронному, друкованому, аудіовізуальному форматах для осіб з інвалідністю;

- дидактичні матеріали та засоби навчання осіб з інвалідністю для дистанційної та відкритої форм навчання.

8.2. Глосарій

(термінологічний словник)

Адаптація – процес загального пристосування організму до умов існування, зазвичай для нових, або тих, які змінилися неочікувано.

Безперешкодне використання особами з інвалідністю об'єктів – це таке використання об'єктів соціальної інфраструктури, при якому людина з особливими освітніми потребами самостійно або з мінімальною сторонньою допомогою може використовувати дані об'єкти та окремі приміщення всередині них відповідно до їх функціонального призначення.

Безперешкодний доступ людей інвалідністю до об'єктів – це такий доступ до будь-яких об'єктів соціальної інфраструктури, коли людина з особливими потребами в змозі самостійно або з мінімальною сторонньою допомогою здійснити переміщення до необхідного об'єкта, вхід всередину і вільне пересування всередині нього.

Втрата здоров'я – наявність хвороб і фізичних дефектів, які призводять до фізичного, душевного і соціального неблагополуччя.

Доступне середовище – це середовище життєдіяльності людей, обладнане з урахуванням потреб, що виникають у осіб із особливими потребами, і дозволяє їм вести незалежний спосіб життя.

Доступність реалізації права/обов'язку/гарантії – це можливість реалізації особами з інвалідністю своїх прав, виконання обов'язків і отримання гарантій відповідно до законів нашої країни і міжнародних правових норм, нарівні із громадянами, що не мають інвалідності.

Здоров'я – стан живого організму, при якому організм у цілому і всі органи здатні виконувати свої життєві функції.

Інвалідність – міра втрати здоров'я та обмеження життєдіяльності, що перешкоджає або позбавляє конкретну особу здатності чи можливості здійснювати діяльність у межах, що вважаються для особи нормальною залежно від вікових, статевих, соціальних і культурних факторів.

Індивідуальна програма реабілітації – комплекс оптимальних видів, форм, обсягів, термінів реабілітаційних заходів із визначенням порядку і місця їх проведення, спрямованих на відновлення та компенсацію порушених або втрачених функцій організму і здібностей конкретної особи до виконання видів діяльності, визначених у рекомендаціях медико-соціальної експертної комісії.

Індивідуальний навчальний план – це формальний документ, який містить детальну інформацію про дитину, її сильні та слабкі сторони, навчальні та спеціальні послуги, які вона має отримувати.

Інклюзивний освітній простір – це система соціальних зв'язків учасників навчально-виховного процесу з динамічним формуванням інклюзивної компетентності в процесі конструктивної співпраці.

Інклюзивний підхід – створення таких умов, за яких усі мають однаковий доступ до освіти, у тому числі люди з особливими освітніми потребами, які навчаються у закладах освіти.

Інклюзія – це особлива система навчання, яка передбачає індивідуальний підхід до здобувачів освіти усіх нозологій відповідно до їх освітніх потреб. Інклюзія вимагає змін на всіх рівнях освіти і насамперед формування безбар'єрного освітнього середовища.

Інтеграція – це поєднання складових частин соціуму, передусім індивідів і груп, в єдину соціальну цілісність як систему: 1) процес і стан поєднання різних за якістю соціальних елементів у функціонально єдиний організм, цілісне утворення; 2) процес входження до певної системи, яка утворилася; 3) характеристика співпадання цілей, різних соціальних груп, індивідів.

Медико-соціальна експертиза – визначення на основі комплексного обстеження усіх систем організму конкретної особи міри втрати здоров'я, ступеня обмеження її життєдіяльності, викликаного стійким розладом функцій організму, групи інвалідності, причини і часу її настання, а також рекомендацій щодо можливих для особи за станом здоров'я видів трудової діяльності та умов праці, потреби у сторонньому догляді, відповідних видів санаторно-курортного лікування і соціального захисту для найповнішого відновлення усіх функцій життєдіяльності особи.

Навички – дії, складові частини яких у процесі багаторазового повторення стають автоматичними. Навички характеризуються високим ступенем засвоєння і відсутністю поелементної свідомої регуляції та контролю.

Навчання – процес здобуття знань, навичок і установок для певного виду діяльності організованим способом, наприклад, для виконання конкретної роботи або завдання.

Об'єкти, доступні для людей з обмеженнями пересування – це будь-які об'єкти соціальної інфраструктури (житлові, громадські та виробничі будинки, будівлі та споруди, спортивні споруди, місця відпочинку, культурно-видовищні та інші установи, транспортні засоби), обладнані таким чином, що доступ до них і переміщення усередині людина з обмеженнями пересування може здійснювати або самостійно, або з мінімальною сторонньою допомогою.

Обмеження життєдіяльності – повна або часткова втрата особою внаслідок захворювання, травми або вроджених вад здатності або можливості самообслуговування, самостійного пересування, спілкування, орієнтації, контролювання своєї поведінки.

Попередження інвалідності – здійснення комплексу медичних, гігієнічних, фізичних, педагогічних, психологічних, професійних та інших заходів, спрямованих на профілактику переходу захворювання, наслідків травми або вади у постійне обмеження життєдіяльності чи інвалідність особи або на зменшення тяжкості інвалідності.

Пристосування об'єктів для використання людиною з особливими потребами – це така зміна всієї території об'єкта (реконструкція, переобладнання, дооснащення і т.д.), в результаті якого людина з особливими потребами отримує можливість використовувати даний об'єкт нарівні із громадянами, що не мають інвалідності, відповідно з функціональним призначенням цього об'єкта і його окремих приміщень.

Реабілітаційна установа – підприємство, заклад, у тому числі їх відділення, структурні підрозділи, незалежно від форми власності, що здійснює реабілітацію інвалідів і дітей-інвалідів відповідно до державних соціальних нормативів у сфері реабілітації.

Реабілітаційні заходи – комплекс заходів, якими здійснюється реабілітація інвалідів.

Реабілітаційні послуги – послуги, спрямовані на відновлення оптимального фізичного, інтелектуального, психічного і соціального рівня життєдіяльності особи з метою сприяння її інтеграції в суспільство.

Реабілітаційні послуги – послуги, спрямовані на відновлення оптимального фізичного, інтелектуального, психічного і соціального рівня життєдіяльності особи з метою сприяння її інтеграції в суспільство.

Реабілітація – це комплекс послуг, спрямованих на відновлення наявних у минулому здібностей, втрачених у зв'язку із хворобою, травмою, зміною умов життєдіяльності.

Реабілітація осіб з інвалідністю – система медичних, психологічних, педагогічних, фізичних, професійних, трудових заходів, спрямованих на надання особам допомоги у відновленні та компенсації порушених або втрачених функцій організму, усуненні обмежень їх життєдіяльності для досягнення і підтримання соціальної і матеріальної незалежності, трудової адаптації та інтеграції в суспільство.

Соціальна реабілітація – це система заходів, які забезпечують умови для повернення особи до активної трудової діяльності, відновлення її соціального статусу та здатності до самостійної суспільної і родинно-побутової діяльності шляхом соціально-середовищної орієнтації та соціально-побутової адаптації, соціального обслуговування та забезпечення засобами реабілітації.

Спеціальна освіта – дошкільна, загальна середня, професійно-технічна та вища освіта, для отримання якої особам з особливостями психофізичного розвитку створюють спеціальні умови.

Спеціальний заклад освіти – заклад освіти, створений для навчання осіб з особливостями психофізичного розвитку (школа, школа-інтернат, спеціальний навчально-виховний комплекс, об'єднання, навчально-реабілітаційний центр).

Спеціальний навчальний підрозділ – структурний підрозділ загальноосвітнього закладу, створений для навчання осіб з фізичними та (або) розумовими порушеннями, з метою надання спеціальних освітніх послуг, у закладах, максимально наближених до місця проживання зазначених осіб.

Транспортна доступність – це можливість для людей з особливими потребами залишатися мобільними і користуватися всіма послугами та транспортними спорудами самостійно, не зважаючи ні на які обставини і за будь-яких умов.

Тьютор – особлива педагогічна техніка, яка забезпечує розробку Індивідуальних освітніх програм учнів і здобувачів освіти і супроводжує процес

індивідуальної освіти в школі, ЗВО, у системах додаткової і безперервної освіти.

Універсальний дизайн – це стратегія, економічно ефективний підхід, який спрямований на те, щоб проектування та компоненти середовища, виробів, комунікацій, інформаційних технологій чи послуг були однаково доступні та зрозумілі всім.

Фізична реабілітація – система заходів з відновлення чи компенсації фізичних можливостей людини засобами і методами фізичної культури, елементів спорту, масажу, фізіотерапії та природних факторів.

8.3. Рекомендована література

Базова література

1. Довідник безбар'єрності / упоряд. Т. Касьян. Харків : IST Publishing, 2022. 224 с.
2. Нормативно-правова база в сфері інклюзивної освіти URL : www.ussf.kiev.ua/ielegalframework/
3. Психолого-педагогічний супровід навчання дітей з інтелектуальними порушеннями / О. В. Чеботарьова, Г. О. Блеч, І. В. Гладченко та ін. Харків : Ранок , 2020. 256 с.
4. Тихонова К. С. Труднощі навчання: дислексія, дисграфія, диспраксія, дискалькулія. Харків : Ранок, 2020. 152 с.
5. Чеботарева А. Психолого-педагогічний супровід навчання дітей з інтелектуальними порушеннями. Видавництво: Кенгуру, 2020. 256 с.
6. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 248 с.

Допоміжна література

1. Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики: тези доповідей. URL: https://uu.edu.ua/actual_problems_of_education_and_upbringing_of+disabled.
2. Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики: тези доповідей ХХІІ Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 30 листопада 1 грудня 2022 р., у 2-х частинах. Ч. 1. Київ : Уні верситет «Україна», 2022. 333 с.
3. Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики: тези доповідей ХХІ Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 24–25 листопада 2021 р.), у 2-х частинах. Ч. 1. – К.: Уні верситет «Україна», 2021. – 582 с

Статті викладача та здобувачів освіти

1. Чайковський М. Є., Добровіцька О. О., Осторовська Н. О. Формування інклюзивної компетентності у майбутніх соціальних працівників. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка педагогічні науки № 1 (349), лютий 2022. Частина II. С. 96-105.*

Перелік періодичних видань

Найменування фахового періодичного видання	Роки надходження
Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка	2021-2025
Педагогічна освіта: теорія і практика	2021-2025
Наука і освіта	2021-2025
Освіта та педагогічна наука	2021-2025

8.4. Інформаційні ресурси:

1. Відкритий міжнародний університет розвитку людини „Україна” : вебсайт. URL : <https://uu.edu.ua>
2. Відкритий міжнародний університет розвитку людини „Україна” : платформа інтернет-підтримки навчального процесу moodle. URL : <https://vo.uu.edu.ua/>
3. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського. URL : <http://dnpb.gov.ua/ua/>
4. Електронна бібліотека Національної Академії педагогічних наук України. URL : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/suak/corp.exe?&I21DBN=SLIR&P21DBN=SLIR&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=RES0000202
5. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого (парламентська). URL : <http://nlu.org.ua/>
6. Нормативна база освітнього процесу у ЗВО та передвищої освіти. URL : www.rada.gov.ua
7. Хмельницький інститут соціальних технологій Університету „Україна” : вебсайт. URL : <https://hist.km.ua>

8.6. Фахові періодичні видання України з дисципліни

1. Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка. URL : <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal>
2. Педагогічна освіта: теорія і практика. URL : <http://pedosv.kpnu.edu.ua/>
3. Наука і освіта. URL : <https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/arkhiv>
4. Освіта та педагогічна наука. URL : <https://pedagogicaljournal.luguniv.edu.ua/>

8.7. Універсальні та спеціалізовані інформаційні системи і програмні продукти для опанування дисципліни

Програмне забезпечення	Призначення	Умови використання (вільний доступ в Інтернеті, згідно договору, придбані ліцензії тощо)
Moodle	Система управління навчанням	Вільний корпоративний доступ

	(LMS), організація дистанційного та змішаного навчання, контроль знань	(open source)
Zoom	Онлайн-лекції, семінари, відеоконференції	Безкоштовна версія з обмеженнями / ліцензія
Coursera / EdX	Доступ до масових відкритих онлайн-курсів (МООС)	Вільний доступ (частково платні сертифікати)
Google Scholar	Наукова база для пошуку літератури, статей, досліджень	Вільний доступ
Scopus / Web of Science	Міжнародні наукометричні бази даних для дослідницької роботи	За ліцензією (передплата ЗВО)
Canva / Adobe Express	Створення презентацій, інфографік, візуальних матеріалів	Canva – freemium, Adobe – ліцензія
MS Office / LibreOffice	Текстові документи, таблиці, презентації	MS Office – ліцензія, LibreOffice – вільний доступ

9. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Форми занять	Наявне матеріально-технічне забезпечення	Необхідне матеріально-технічне забезпечення
Лекція	Ноутбук (ПК), проєктор, доступ до мережі Інтернет, зовнішні носії інформації, платформа Moodle	-
Семінарське заняття	ПК, доступ до мережі Інтернет, платформа Moodle	Аудиторія № 14
Модульний контроль	ПК, доступ до мережі Інтернет, платформа Moodle	-